

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКА МІСЬКА РАДА
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМ. ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ**

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКИ Й ОСВІТИ
В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
VI Всеукраїнської науково-практичної конференції**

**Мукачево
13-14 травня 2021 року**

різних предметів (тематична інтеграція, інтегровані курси) для цілісного й різнобічного вивчення важливих наскрізних тем [4].

Інтегроване навчання побудоване на посиленні взаємозв'язків між компонентами змісту різних предметних галузей, що в певній мірі відтворюють цілісну картину світу в його природних взаємозв'язках та взаємозалежностях, націлене на формування знань, умінь та навичок, що сприяють різнобічному розвитку особистості. В умовах інтегрованого навчання більш ефективно відбувається взаємопроникнення й систематизація знань учнів, формування у них цілісної картини світу, розвиток творчих здібностей і креативного мислення [2].

За висновками учителів-практиків, перевагами інтегрованого навчання є те, що внаслідок одночасного вивчення учнями різних предметів їхні знання набувають системності, уміння стають комплексними, посилюється світоглядне спрямування інтересів дітей, досягається більш високий рівень їхнього розвитку. До недоліків відносять, насамперед, брак програм з інтегрованих навчальних курсів, підручників і дидактико-методичних систем їх викладання; нерозробленість методики викладання інтегрованих курсів у початковій школі.

Таким чином, єдиного узгодженого визначення поняття «інтеграція в початковій освіті» немає. У загальному значенні – це дидактико-методичний засіб організації освітнього процесу, в основу якого покладено цілісне сприйняття й пізнання світу. Інтеграція багатокомпонентного змісту початкової освіти дає можливість вчителю раціонально розподілити час на вивчення шкільних предметів і за рахунок вивільнених годин організувати роботу, спрямовану на розвиток творчих здібностей молодших школярів.

Література

1. Бібік Н.М. Нова українська школа: порадник для вчителя / Підзаг. ред. Н. М. Бібік. – К. : ТОВ «Видавничийдім «Плеяди», 2017. – 206 с.
2. Кірик М. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти: навч.-метод. посіб. / М. Кірик, Л. Данилова. – Львів : Світ, 2019. – 136 с.
3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. – К. : Міністерство освіти і науки України, 2016. – 40 с.
4. Професійна освіта : словник / уклад. С. У. Гончаренко та ін.; за ред. Н. Г. Ничкало. – К. : Вища шк., 2000. – 380 с.

УДК 376.015.311:741.02:159.922.76-056.313(043.2)

ВОВЧОК В.М., ЧЕКАН О.І.,
Мукачівський державний університет

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ З РОЗУМОВОЮ ВІДСТАЛІСТЮ У СПЕЦІАЛЬНІЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Проблема навчання, виховання та розвитку розумово відсталих дітей з метою адаптації та ефективної інтеграції в суспільство є однією з

найактуальніших у теорії та практиці спеціальної педагогіки (І. Бех, В. Бондар, В. Засенко, С. Максименко, Т. Сак, В. Синьов, М. Супрун, О. Хохліна та ін.).

Сучасна корекційна педагогіка розглядає розвиток розумово відсталої дитини з позицій нерозривного зв'язку інтелекту та особистості загалом (В. Бондар, Г. Мерсіянова, Т. Сак, В. Синьов, М. Супрун, В. Турчинська, О. Хохліна). У спеціальній освіті підкреслюється необхідність створення сприятливих педагогічних умов для виховання кожної дитини з максимальною індивідуалізацією, розвитком і корекцією її свідомості.

Одним із важливих засобів корекційного впливу на розвиток розумово відсталої дитини є образотворча діяльність, значну увагу якій приділяють у дошкільному та шкільному віці. Зокрема, О. Гаврилушкіна, Н. Соколова [2] підкреслюють, що саме в дошкільному віці, більше ніж будь-коли, образотворча діяльність здійснює свій розвивальний вплив на дитину.

Образотворча діяльність є однією з форм засвоєння дитиною соціального досвіду, це художня діяльність. Спеціально організована образотворча діяльність повинна відображати весь спектр соціально-особистісних потреб дитини, впливати на становлення особистісних якостей та соціальну компетентність (О. Гаврилушкіна, Н. Соколова, І. Грошенко, О. Єкжановата й ін.).

За визначенням О. Гаврилушкіної, Н. Соколової, образотворча діяльність – це художня діяльність, яка сприяє всебічному розвитку особистості дитини, пізнанню нею навколишнього світу, виховання здібностей правдиво і творчо відображати свої враження в графічній і пластичній формі [2].

Протягом усієї історії розвитку спеціальної психології і корекційної педагогіки дослідники розробляли методи роботи, котрі поєднували в собі високу діагностичну і корекційну спрямованість. На початку ХХ століття психологи і педагоги (В. Кащенко, М. Рибніков, Е. Флеріна, Г. Фольклет) вважали образотворчу діяльність одним із важливих засобів у діагностичному інструментарії спеціалістів, котрі працюють з дітьми різного віку.

У 70-х роках минулого століття О. Гаврилушкіна відводила сприйманню та сенсорним системам головну роль у становленні образотворчої діяльності дітей. Автор розглядала образотворчу діяльність у тісному зв'язку з формуванням гри у розумово відсталих дошкільників. Науковець у працях багато уваги приділяє іграм з фарбами, творчим і самостійним завданням. Образотворча діяльність має в себе дві сторони: художньо-образну та графічну, яка відіграє щодо першої виконавчу, технічну роль [2].

Зокрема, О. Гаврилушкіна, Н. Соколова підкреслюють, що основними вимогами на заняттях з образотворчої діяльності є: розвиток зацікавленого ставлення розумово відсталих дітей до запропонованих завдань, створення відповідного емоційного стану, забезпечення необхідної (ігрової) мотивації дитячої діяльності. Згідно з цим важливим моментом є початкова фаза кожного заняття: пробудження в дітей зацікавленості до самого об'єкта зображення,

створення майбутнього сюжету, формування потреби у відображенні цікавого змісту.

Л. Виготський трактував образотворчу діяльність у системі понять «знак» і «символ». З цієї позиції образотворча діяльність розглядається як процес оволодіння дітьми символічними системами і знаковими засобами, у яких знак виступає в ролі позначення і повідомлення. Таким чином оволодіння знаком – це оволодіння соціальним засобом, за допомогою якого в дитини формується здатність до виявлення різниці та знаходження зв'язку між позначеним і позначенням, до виконання дії заміщення, а це означає – і до виникнення знакової функції свідомості, котра виступає основою культурно-історичного розвитку дитини [1]. Дослідження В. Мухіної [3] довели, що образотворча діяльність є формою засвоєння дитиною соціального досвіду.

О. Єкжанова в дослідженні особливостей образотворчої діяльності розумово відсталих дошкільників наголошує, що спеціально організована образотворча діяльність має значні можливості не тільки для корекції порушень розумово відсталих дітей, а й для стимуляції їх психічного і соціального розвитку. На її думку, є всі передумови для створення соціально-педагогічної моделі формування образотворчої діяльності в системі виховання і навчання розумово відсталих дітей. Результати її досліджень показали низку специфічних особливостей, котрі, з однієї сторони, мають важливе значення для загальної характеристики пізнавальної діяльності розумово відсталих дітей, а з іншої сторони, – повинні враховуватися в процесі корекційно-розвивальної роботи з дітьми.

На основі проведених експериментальних досліджень О. Єкжанова та О. Стребелева [4] виділяють основні етапи формування образотворчої діяльності в розумово відсталих дошкільників з легкою формою розумової відсталості, із затримкою психічного розвитку та у дошкільників з типовим розвитком. Автори наголошують на онтогенетичних закономірностях становлення образотворчої діяльності і рекомендують враховувати потенційні можливості і темп пізнавальної активності дитини, рівень її готовності до засвоєння соціальних норм, регуляції поведінки і організації діяльності. Науковці підкреслюють важливість у цьому питанні ефективної ранньої комплексної реабілітації, з умовами і адекватними формами психолого-педагогічної підтримки, котру дитина отримала в процесі свого розвитку.

У цей час дітей навчають попередньому плануванню, визначенню задумів, порівнянню зображень, оцінюванню власних робіт та робіт друзів. Суттєво розширюється тематика образотворчої діяльності. Дітей спонукають відображати в малюнках і ліпленнях зміст сюжетно-рольових ігор, розповідей, казок і віршів.

Отже, автори наголошують, що перший етап формування образотворчої діяльності дошкільників – підготовчий, спрямований на формування в дітей передумов до образотворчої діяльності; другий – етап формування предметних зображень на основі предметної практичної діяльності дітей і їх знайомства з

властивостями і якостями предметів, третій – етап становлення сюжетних зображень в процесі формування образів-уявлень, оволодіння дитиною простором двохмірного аркушу паперу, композиційними навичками, четвертий – етап створення творчих зображень, базується на усвідомленні і відображенні дитиною предметних і соціальних уявлень про навколишній світ у продуктах образотворчої діяльності.

Література

1. Выготский Л. С. К психологии и педагогике детской дефективности / Л. С. Выготский // Дефектология. – 1974. – № 3. – С. 71-76.
2. Гаврилушкина О. П. Воспитание и обучение умственно отсталых дошкольников. [Кн. для воспитателя] / О. П. Гаврилушкина, Н. Д. Соколова. – М. : Просвещение, 1985. – 72 с.
3. Екжанова Е. А. Коррекционно-развивающее обучение и воспитание. Программа дошкольных образовательных учреждений компенсирующего вида для детей с нарушением интеллекта / Е. А. Екжанова, Е. А. Стребелева. – М.: Педагогика, 2011. – 4-е изд. – 269 с.
4. Мухина В. С. Изобразительная деятельность ребенка как форма усвоения социального опыта / В. С. Мухина. – М.: Педагогика, 1981. – 239 с.

УДК 373.14

ВОВЧОК В.М., ТОВКАНЕЦЬ Г.В.,
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Виховання у дітей відповідальності є актуальною проблемою сучасності. Законом «Про освіту», державною національною програмою «Освіта» (Україна ХХІ століття), Національною доктриною розвитку освіти України визначено, що особливої ваги в умовах сьогодення набуває формування у дитини стійких суспільно значущих способів поведінки, здатності до самостійного критичного мислення, соціальної і моральної вихованості.

Одним із показників засвоєння цих цінностей є відповідальність як інтегральна моральна якість особистості.

Науковий діяч І.Бех розглядав питання відповідального ставлення як єдиної активної причетності до соціального і природного світу, і це визнання є не тільки результатом оцінки дитиною своєї особистості іншими людьми, а її власним переконанням, підсумком самоусвідомлення. І.Бех пропонує модель виховання, яка ґрунтується на основних принципах особистісно орієнтованого підходу. В її основі – певні інваріанти, дотримання яких допомагає спрямувати педагогічні дії на зняття в дитини внутрішніх бар'єрів і забезпечує розгортання процесу її змістовної, морально перетворювальної діяльності [1].

На думку С.Рубінштейна, відповідальність є втіленням істинного, найглибшого і принципового ставлення до життя. Це – не тільки усвідомлення всіх наслідків уже зробленого, а й відповідальність за все страчене. Вона виникає у зв'язку з тим, що кожна зроблена дія незворотна. Тому відповідальність – це

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>